

OSLO BYFOGDEMBETE

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Deres ref:
14/808 - LKR

Vår ref:
14-091664

Dato:
22. september 2014

Høring – Rapport fra arbeidsgruppe som har gjennomgått regelverk, organisering og behandling av barne bortføringsaker i Norge

Det vises til departementets høringsbrev datert 14. mai 2014. Endelig høringsfrist var 15. september 2014. Det beklages at fristen er oversittet.

Oslo byfogdembete behandler i dag saker som gjelder barne bortføringer til Norge hvor barnet oppholder seg i Oslo. Vi har de senere år mottatt 3-5 barne bortføringsaker per år, hvilket har utgjort 10-25 % av sakene på landsbasis.

Oslo byfogdembete vil begrense uttalelsen til spørsmål som vedrører domstolsbehandlingen av barne bortføringsaker. Vi knytter først bemerkninger til enkelte deler av rapporten og kommenterer deretter forslagene til konkrete lovendringer.

1. Forholdet mellom konvensjonsteksten og den norske lovteksten – arbeidsgruppens vurdering og forslag. Rapportens punkt 6.4

1.1 Pkt. 6.4.2 Domstolens plikt til å gjøre seg kjent med barnets mening

Oslo byfogdembete slutter seg til arbeidsgruppens forslag og begrunnelse for å la gjeldende lovbestemmelse bli stående uforandret på dette punkt. Plikten til å høre barnets mening når dette er mulig, er i tråd med nasjonal og internasjonal barnerett.

1.2 Pkt. 6.4.3 Unntaksregelen om at foreldreansvar ikke er utøvd

Arbeidsgruppens forslag om å ta unntaksregelen i Haagkonvensjonens artikkel 13 første ledd bokstav a inn i barne bortføringsloven § 12, er begrunnet med at det er uheldig at lovens oppregning av unntak i § 12 er ufullstendig og at dette kan skape uklarhet.

Oslo byfogdembete viser til at det rettslig sett ikke kan være tvil om at faktisk utøvelse av foreldreansvar er ett av flere vilkår for å tilbakelevere barn etter barne bortføringsloven § 11, slik den lyder i dag. Manglende faktisk utøvelse av foreldreansvar medfører dermed at tilbakeleveringsbegjæringen ikke skal tas til følge.

Domstolen vil dessuten bemerke at også en endring i tråd med arbeidsgruppens forslag kan skape uklarhet. Barnebortføringsloven § 12 om unntak, er en fakultativ bestemmelse som forutsetter at vilkårene for tilbakelevering i lovens § 11 er oppfylt. Den rettslige vurderingen etter nåværende barnebortføringslov forutsetter at domstolen vurderer om vilkårene for tilbakelevering etter § 11 er oppfylt, herunder om foreldreansvar faktisk er utøvd. I et slikt perspektiv kan det synes unødvendig at retten i tillegg eventuelt skal vurdere det samme vilkåret som en unntaksgrunn. Dersom den rettslige termen "faktisk utøvelse av foreldreansvar" skal stå i begge lovbestemmelsene, bør de så langt mulig utformes slik at en hver tolkningstvil unngås.

Etter Oslo byfogdembetes mening bør lovgiver enten positivt angi faktisk utøvelse av foreldreansvar som vilkår for tilbakelevering – slik som i dag – eller angi manglende faktisk utøvelse av foreldreansvar som et grunnlag for unntak fra tilbakeleveringsplikten. Dersom lovgiver vedtar det siste alternativet, er det etter vårt syn viktig å være oppmerksom på at vilkåret om faktisk utøvelse av foreldreansvar endres fra å være et obligatorisk vilkår for tilbakelevering, til å være et fakultativt vilkår for å gjøre unntak fra tilbakeleveringsplikten.

1.3 Pkt 6.4.4 Unntaksregel der gjenværende har samtykket til eller senere godtatt bortføringen

Oslo byfogdembete slutter seg til arbeidsgruppens forslag og begrunnelse på dette punkt.

1.4 Pkt 6.4.5 Unntaksregel når det har gått mer enn ett år siden bortføringen – fristavbrudd

Oslo byfogdembete slutter seg til arbeidsgruppens forslag og begrunnelse på dette punkt. Forslaget innebærer etter vårt syn en viktig presisering.

2. Rettshjelploven – dekning av utgifter til rettshjelp i barnebortføringssaker. Rapportens punkt 6.14

Oslo byfogdembete slutter seg til arbeidsgruppens forslag og begrunnelse for at barnebortføringssaker bør være prioriterte saker etter rettshjelploven. Vi ser ingen grunn til at barnebortføringssaker ikke skal være prioriterte saker, slik som saker etter barneloven og barnevernsaker. Dette vil styrke rettsikkerheten til de parter som ikke har økonomisk evne til å dekke utgifter til egen advokat.

Mange barnebortføringssaker er kompliserte. Det er dessuten utfordrende å holde saksbehandlingstiden nede blant annet fordi en av partene er bosatt i utlandet. Vi vil særlig peke på at både konvensjonen og barnebortføringsloven forutsetter at barnebortføringssaker skal behandles så raskt som mulig. Vår erfaring er at saker med en selvprosederende part som oppholder seg i utlandet, svært ofte får lengre saksbehandlingstid. Det har sammenheng med at forkynnelser, meddelelser og kommunikasjon for øvrig mellom domstolen og denne parten må skje overfor vedkommende i utlandet - gjerne etter oversettelse av translatør - i stedet gjennom en prosessfullmektig i Norge. Etter vårt syn er det av vesentlig betydning for raskest mulig saksbehandling at barnebortføringssakene er prioriterte saker etter rettshjelploven, slik at flest mulig foreldre vil være i stand til å benytte en advokat som prosessfullmektig.

For øvrig kan vi ikke se at det er grunn til å skille prinsipielt mellom barnebortføringssaker til og fra Norge.

3. Domstolene – Rapportens punkt 7.4

3.1 Pkt. 7.4.2.2 Domstolen på det sted barnet oppholder seg

Oslo byfogdembete støtter arbeidsgruppens forslag om å regulere at tilbakeleveringssaker kan reises for Oslo byfogdembete dersom barnet bor på sperret adresse, eller det er fremsatt søknad om eller gitt tillatelse til å benytte fiktiv identitet for barnet. Dette er for øvrig en ordning Oslo byfogdembete ikke har hatt innvendinger til at praktiseres allerede i dag.

En slik ny bestemmelse vil korrespondere med den kompetanse Oslo tingrett er gitt i barne Lovsaker, jf. barneloven § 57.

3.2 Pkt. 7.4.3.2 Oppnevning av sakkyndig

Kostnadene ved oppnevning av sakkyndig er ikke regulert i barnebortføringsloven, og det er partene som etter gjeldende rett må dekke kostnadene.

Oslo byfogdembete vil peke på at det er barnebortføringsaker der barnets helse m.v. anføres å utgjøre et grunnlag for unntak fra tilbakeleveringsplikten, jf. barnebortføringsloven § 12 bokstav b at oppnevning av sakkyndig særlig vil være aktuelt. I tillegg kommer de tilfeller der dommeren finner det formålstjenlig å la en sakkyndig høre barnets mening.

Det er etter vårt syn uheldig at behovet for sakkyndig i slike tilfeller i noen grad må veies mot partenes evne og mulighet til å dekke kostnadene. Det bør være en relativt lav terskel for å oppnevne sakkyndig, dersom retten i den konkrete sak mener det er behov for det. Uansett bør det være hjemmel for å oppnevne sakkyndig på det offentlige regning i denne typen saker. Vi kan heller ikke se at det er grunnlag for at kostnadsdekningen skal være annerledes i barnebortføringsaker enn i barnelov- og barnevernsaker.

Oslo byfogdembete slutter seg derfor til arbeidsgruppens forslag når det gjelder kostnadsdekning ved oppnevning av sakkyndig. Vi gir også vår tilslutning til endring av barnebortføringsloven § 17 om høring av barn.

3.3 Spørsmålet om sentralisert jurisdiksjon – rapportens punkt 7.4.5

I rapporten drøfter arbeidsgruppen om det er grunnlag for en sentralisert jurisdiksjon i barnebortføringsaker. Oslo byfogdembete er enig i at det er flere argumenter som taler både for og mot en sentralisert jurisdiksjon.

Muligheten til å få raskere saksbehandling er nevnt i rapporten som et viktig argument for å legge behandlingen til én domstol. Oslo byfogdembete er usikker på hvor stor tidsbesparelse det her kan bli tale om. Norge har allerede i dag en kortere saksbehandlingstid enn gjennomsnittet i konvensjonsstatene, og forbedringspotensialet antas å være mindre enn i de land som har innført sentralisert jurisdiksjon. Vi antar at et større volum av saker vil gi grunnlag for en mer effektiv saksbehandling. På den annen side trekker betydelig reisevei for begge parter og barnet til rettsmøte, dommersamtale, sakkyndigutredning m.m. i motsatt retning.

Det er flere praktiske hensyn som tilsier at barnebortføringsaker fortsatt skal behandles der barnet oppholder seg, herunder hensynet til mulig samvær mellom barnet og gjenværende forelder mens saken pågår. Det vil dessuten være praktiske utfordringer knyttet til gjennomføring av samtale med barnet og til eventuell sakkyndigutredning dersom

domstolen ligger langt fra barnets oppholdssted. Vi antar at den veiledning som er utarbeidet for behandling av barne bortføringssaker er en god støtte for de dommere som behandler disse sakene. Samlet sett synes de beste grunner å tale for å opprettholde dagens desentraliserte ordning.

Dersom barne bortføringssakene besluttes sentralisert med hensyn til jurisdiksjon, er det nærliggende at de legges til Oslo byfogdembete i tråd med arbeidsgruppens forslag. Vi viser her til den begrunnelse gruppen har gitt og som også er dekkende for vårt syn. Særlig vil vi fremheve at Oslo byfogdembete har en forholdsmessig stor andel av barne bortføringssakene i dag. Vi dekker også hele landet i de saker der barnet bor på sperret adresse eller det er tale om fiktiv identitet. Oslo byfogdembete er den domstol som har hatt et jevnt tilsig av saker og som derfor har hatt muligheten for å opparbeide erfaring og kompetanse på dette saksfeltet.

Geografiske hensyn tilsier også at sakene legges til Oslo hvis det blir aktuelt med en sentralisering. Det er enkelt å komme til Oslo fra hele Østlandet. Normalt vil det også være mest praktisk for gjenværende forelder i utlandet å reise til Oslo for å delta i eventuell mekling og/eller rettsmøte.

For øvrig pekes det på at regjeringen ønsker å se nærmere på om det bør opprettes egen barnedomstol. En eventuell sentralisering av barne bortføringssakene bør derfor uansett vente til dette spørsmålet er avklart.

4. En særskilt meklingsordning i domstolen – Rapportens punkt 8.5

Arbeidsgruppen foreslår at det innføres en særskilt meklingsordning i barne bortføringssaker. I Oslo byfogdembete praktiseres det også i dag en viss grad av mekling i disse sakene i henhold til rettens plikt til fortløpende å vurdere dette etter tvisteloven § 8-1 første ledd. For øvrig har domstolen lang erfaring med mekling, både fra tiden før og etter tvisteloven. Det avholdes blant annet alltid meklingsmøte i saker om oppgjør mellom ektefeller etter samlivsbrudd, og hensynet til barn blir ikke sjelden et tema i slike saker. Oslo byfogdembete har videre kompetanse i saker etter barneloven § 65, som gjelder tvangsfullbyrding av avgjørelser om foreldreansvar, fast bosted og samværsrett. I slike saker gjennomføres det for øvrig ofte samtale med barnet. For ordens skyld bemerkes at Oslo byfogdembete etter domssognsforordningen ikke har kompetanse til å inngå rettsforlik som omfatter bosted, samvær og barnebidrag. Den tilligger Oslo tingrett.

Oslo byfogdembete er i prinsippet positiv til innføring av en egen meklingsordning. Etter vår erfaring vil det imidlertid bare være i en begrenset andel av sakene at det vil ligge til rette for mekling. Det har sammenheng med at hovedtemaet i saken er om det foreligger en ulovlig barne bortføring eller ikke. Dessuten må det antas at det fortsatt blir slik at den gjenværende parten ikke sjelden vil unnlate å komme til Norge under behandlingen av saken, selv om vedkommende får muligheten for å få dekket utgifter til advokatbistand.

Vi antar at mekling generelt sett vil medføre lengre saksbehandlingstid, noe som er meget uheldig i barne bortføringssaker. Forslaget innebærer at det må berammes to rettsmøter for det tilfellet at meklingen ikke fører frem. Det vil dessuten bli byrdefullt både praktisk og økonomisk for gjenværende forelder bosatt i utlandet, og dersom sakene sentraliseres, også i mange tilfeller for bortfører og barnet på grunn av vårt langstrakte land. Det er således usikkert hvor mye et slikt særskilt meklingsinstitutt vil bli brukt. Etter vår mening kan derfor innføring av en meklingsordning bare tillegges begrenset vekt ved vurdering av om barne bortføringssakene skal sentraliseres.

5. Forslag til lovendringer – Rapportens punkt 10

Vi har følgende bemerkninger:

A Endringer i barnebortføringsloven

1. Oslo byfogdembete er ikke uten videre enig i forslaget. Det vises til våre bemerkninger til dette punkt ovenfor.
2. Oslo byfogdembete støtter forslaget.
3. Oslo byfogdembete støtter forslaget.
5. Oslo byfogdembete støtter forslaget.
6. Oslo byfogdembete støtter forslaget. Det vises til våre bemerkninger til dette punkt ovenfor.
9. Oslo byfogdembete støtter forslaget. Det vises til våre bemerkninger til dette punkt ovenfor.

E. Endringer i rettshjelploven

2. Oslo byfogdembete støtter forslaget. Det vises til våre bemerkninger til dette punkt ovenfor.

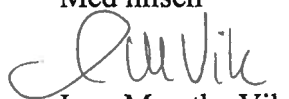
Generelle forslag

1. Oslo byfogdembete støtter forslaget. Vi viser til våre bemerkninger til dette punkt ovenfor.
7. Oslo byfogdembete støtter forslaget. Erfaringsmessig har bruk av prosessfullmektig stor betydning for saksbehandlingstiden. Dersom barnebortføringssaker blir prioriterte saker etter rettshjelploven (også foreslått av arbeidsgruppen) vil det antakelig i enda større grad bli aktuelt å oppfordre til bruk av advokat. Sentralmyndighetens oppfordring til bruk av advokat bør derfor også inneholde opplysninger om den norske rettshjelpsordningen.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

For det tilfelle at sakene skulle bli sentralisert, bemerkes at dette er arbeidskrevende saker som vil medføre en følbar merbelastning for embetsdommerne i domstolen. Merbelastningen har også sammenheng med at sakene skal prioriteres. Det kan ikke forutsettes at denne merbelastningen skal dekkes av eksisterende bemanning, men at den må kompenseres.

Med hilsen

Inga Merethe Vik
sorenskriver